

A BEL- ÉS IGAZSÁGÜGYI EGYÜTTMŰKÖDÉS EREDMÉNYEI A MAGYAR ELNÖKSÉG ALATT

Magyarország töltötte be az Európai Unió soros elnökségét 2024 második felében. Ebben az időszakban számos jogterületen történt jogalkotási előrelépés. Az Európai Unió fontos célkitűzése a szabadság, a biztonság, a jog érvényesülésének megvalósítása. Emiatt a tagállamok együttműködnek a bel- és igazságügyek területén. A magyar elnökség legfontosabb prioritásai nem erre az együttműködési területre estek, azonban nagy siker, hogy 2024. év végéig sikerült lezárni a schengeni bővítési folyamatot, amelynek eredményeként Bulgária és Románia 2025. január 1. napjával a schengeni övezet részévé vált. Előrelépés történt a polgári igazságügyi együttműködés területén is a fizetésektelenségi jog, az Európai Unió és tagállamai versenyképességének a polgári igazságszolgáltatáson keresztül történő előmozdítását célzó intézkedések és a mesterséges intelligencia igazságszolgáltatás területén történő alkalmazásáról. A büntető igazságügyi együttműködés területén irányelvtervezet és irányelv-módosítás tervezete készült el, tanácsi következtetések születtek, valamint elfogadtak tanácsi álláspontot és a Bel- és Igazságügyi Tanács új stratégiai iránymutatásait is. Ezenkívül a vízumpolitika területére eső és az EU árvizekkel szembeni ellenálló képességének átfogó fejlesztéséről készültek tanácsi következtetések.

CÉLKITŰZÉSEK

A BEL- ÉS IGAZSÁGÜGYI EGYÜTTMŰKÖDÉSBN

Az Európai Tanács 2019 júniusában elfogadott, a 2019–2024-es időszakra szóló stratégiai menetrendje a szabadságon, a biztonságon és a jog érvényesülésén alapuló térségre¹ vonatkozó² építőelemeinek, az értékek és a jogállamiság tiszteletben tartása, a kölcsönös bizalom és a közös európai térségünk védelme, továbbá az új technológiák és a mesterséges intelligencia használatának elsajátítása volt. A stratégiai menetrendnek megfelelően 2024-ig főként olyan jogforrások kidolgozására

¹ FLETCHER – HERLIN-KARNELL – MATERA 2016; WALKER 2004.

² Európai Tanács [é. n.].

összpontosította a figyelmét az Európai Unió,³ amelyek megszilárdítják az együttműködést a tagállamok között a bel- és igazságügy területén.⁴ Ezért a magyar elnökség alatt több olyan jogforrástervezet készült, illetve tanácsi következtetést fogadtak el, amelyek célja a már hatályos jogforrások és szakpolitikai intézkedések végrehajtása. Ugyancsak a stratégiai menetrend célkitűzéseinek felel meg, hogy előrelépés történt az unió belső és külső politikái közötti nagyobb összhang megteremtésére, így a globális dimenzióval rendelkező adatvédelem és AI-szabályozás területén.

A Bizottság 2019–2024 közötti hat prioritásában is szereplő igazságügyi együttműködés fejlesztése területén fejlemények történtek a tényleges európai igazságszolgáltatási térség létrehozására, a mesterséges intelligencia igazságszolgáltatásban való alkalmazására vonatkozóan. Felismerte az Európai Unió azt is, hogy szükség van az Európai Unió és tagállamai versenyképességének a polgári igazságszolgáltatáson keresztül történő előmozdítását célzó intézkedések meghozatalára.

A szabadságon, a biztonságon és a jog érvényesülésén alapuló térségben a személyek szabadon mozoghatnak.⁵ Az unió biztosítja a személyek belső határokon történő ellenőrzések alóli mentességét,⁶ továbbá a menekültügy, a bevándorlás és a külső határok ellenőrzése terén a tagállamok közötti szolidaritáson alapuló olyan közös politikát alakít ki, amely a harmadik országok állampolgáraival és a hontalan személyekkel szemben méltányos bánásmódot biztosít.⁷ Az unió a biztonság magas szintjének garantálása érdekében a bűncselekmények, a rasszizmus és az idegengyűlölet megelőzésére és leküzdésére irányuló intézkedéseket fogad el, a rendőri, az igazságügyi és az egyéb, hatáskörrel rendelkező hatóságok koordinációját valósítja meg, továbbá cél a büntetőügyekben hozott bírósági határozatok kölcsönös elismerése⁸ és a büntető jogszabályok közelítése.⁹ Az Európai Unió egységes jogérvényesítésen alapuló térségének létrejöttét, a jog érvényesülésének térsége¹⁰ kiteljesedését szolgálja, hogy az európai igazságügyi jogalkotás a növekedés szolgálatába állt (*justice for growth*). Ez egyrészt a meglévő jogforrások felülvizsgálatát,

³ Lásd részletesebben: BOGENSBERGER 2019; FARKAS 2001.

⁴ Lásd részletesebben: FAZEKAS 2012.

⁵ HOLZHACKER–LUIF 2014.

⁶ Ma már 27 uniós tagállamból 25 (Írország és Ciprus kivételével az EU tagállamai), valamint az Európai Szabadkereskedelmi Társulás (EFTA) négy tagállama (Izland, Liechtenstein, Norvégia és Svájc) tagja a schengeni térségnek.

⁷ EUMSz 67. cikk (2) bekezdés.

⁸ IGLESIAS SÁNCHEZ – GONZÁLEZ PASCUAL 2021.

⁹ EUMSz 67. cikk (3) bekezdés.

¹⁰ Lásd GOMBOS 2014.

szükség esetén módosítását,¹¹ másrészt a versenyképesség növelése érdekében az új, 21. századi technológiák hálózati együttműködésen alapuló egységes alkalmazását, az e-igazságszolgáltatás technikai és személyi (akár AI-rendszerekkel kombinált) feltételeinek megteremtését teszi szükségessé. A 21. század kihívásainak kezelésére a bel- és igazságügyi együttműködés területén indokolt mélyíteni a tagállamok közötti együttműködést, valamint globális szemléletmódot kell alkalmazni (különösen igaz ez a migráció és a menekültügy,¹² a terrorizmus elleni küzdelem, az adatvédelem és az igazságügyi rendszerek AI-alapú összekapcsolása kérdésében). A meglévő jogalkotási eredmények tényleges érvényesülésére és konzekvens végrehajtására van szükség. Különösen fontos ez a több problémával terhelt bel- és igazságügyi együttműködés területén, ahol stratégiai fontosságú, hogy következetesen és eredményesen hajtsák végre a tagállamok az elfogadott intézkedéseket.

A külső határok hatékony ellenőrzése elengedhetetlen ahhoz, hogy garantálni lehessen a biztonságot, fenn lehessen tartani a közrendet, és biztosítani lehessen az európai szakpolitikák megfelelő működtetését. Mivel az EU belső határain nincs határellenőrzés, az EU közös külső határainak eredményes védelme csak a határok megerősítésével és korszerűsítendő határigazgatással látható el. Fontos elismerni azt is, hogy az európai polgárok biztonságának védelmében indokolt a terrorizmus és a szervezett bűnözés elleni küzdelemre kiemelt figyelmet fordítani.¹³

A fenti kérdések jól illusztrálhatóan megjelentek a magyar elnökség alatt zajló uniós jogalkotási lépések során. Az elfogadott különféle dokumentumokban különös súllyal érvényesült a sérülékeny csoportok (gyermekek, fiatalok, nők) védelmével kapcsolatos intézkedéseket célzó megállapodások kötése, a fizetéseképtelenség jogterületén a szabályozás új alapokra helyezése, a büntető igazságügyi együttműködés, továbbá a schengeni rendszer fejlesztése.

A magyar elnökség alatt 2024. július 22–23-án a bel- és igazságügy-miniszterek nem hivatalos találkozóját tartották. Két Bel- és Igazságügyi Tanács-ülésre is sor került. 2024. október 10–11-én és 2024. december 12–13-án azzal, hogy az első napokon a belügyek, a második napokon az igazságügy volt a naprendi téma.

¹¹ Lásd GOMBOS 2021.

¹² Lásd FERNÁNDEZ-ROJO 2021.

¹³ Lásd HANKISS 2012.

A MAGYAR ELNÖKSÉG KONKRÉT EREDMÉNYEI

Schengeni vívmányok

A külső határok védelme alatt a schengeni vívmányok értendők,¹⁴ amelyeket kiegészít a Schengeni határellenőrzési kódex.¹⁵ Régóta képviselt következetes magyar álláspont volt, hogy a külső határok védelme¹⁶ fontos prioritás,¹⁷ ezért a trió programjában¹⁸ is hangsúlyos Schengen 2.o elképzelések¹⁹ nagyon lényeges lépése volt a schengeni bővítési folyamat lezárása, két további tagállam, Bulgária és Románia schengeni övezethez való csatlakozása. Ennek előzménye, hogy a Tanács az alkalmazandó schengeni értékelési eljárásokkal összhangban, az (EU) 2024/210 határozatával²⁰ megvizsgálta,²¹ hogy a Bolgár Köztársaság és Románia teljesítik-e az érintett vívmányok valamennyi részének alkalmazásához szükséges feltételeket. A Tanács határozata 2024. március 31-től Bulgáriára és Romániára alkalmazandóvá nyilvánította a schengeni vívmányoknak a 2005. évi csatlakozási okmány²² 4. cikkének 1. bekezdésében nem említett, az említett határozat mellékletében felsorolt rendelkezéseit, valamint – technikai és operatív okoknál fogva – első lépésben az említett időponttól a Bulgáriával és Romániával közös és a közöttük lévő belső légi és tengeri határokon történő személyellenőrzéseket szüntette meg. A következő lépés már a magyar elnökség idejére esett, a Tanács a 2005. évi csatlakozási okmány 4. cikkének 2. bekezdésével összhangban eljárva határozott arról, hogy a Bulgáriával

¹⁴ A Schengeni vívmányok: Megállapodás a Benelux Gazdasági Unió államai, a Németországi Szövetségi Köztársaság és a Francia Köztársaság kormányai között a közös határaikon történő ellenőrzések fokozatos megszüntetéséről; Egyezmény a Benelux Gazdasági Unió államai, a Németországi Szövetségi Köztársaság és a Francia Köztársaság kormányai között a közös határaikon történő ellenőrzések fokozatos megszüntetéséről szóló, 1985. június 14-i schengeni megállapodás végrehajtásáról.

¹⁵ (EU) 2017/458 rendelet.

¹⁶ Értékelésére lásd HEGYALJAI 2023: 213–218.

¹⁷ TÁRNOK 2020.

¹⁸ Trió program [2023].

¹⁹ A Bizottság 2016. május 4-én az Eurodac rendelet módosítására terjesztett elő javaslatcsomagot, amelynek szövegében – elfogadva a további biometrikus azonosítók használatára vonatkozó magyar kezdeményezést – már szerepel a magyar javaslat. Lásd bővebben: HEGYALJAI 2016: 101–114.

²⁰ (EU) 2024/210 határozat.

²¹ Csatlakozási okmány [2023].

²² Csatlakozási okmány [2005].

és Romániával közös és a közöttük lévő belső szárazföldi határokon történő személyellenőrzés megszüntetésének időpontja 2025. január 1. napja.²³

A Tanács ülésén a Schengen 2.0 elképzelések egy további, digitalizációs eleme, a határregisztrációs rendszer (EES²⁴) és az uniós bűnüldöző hatóságok által használt informatikai rendszerek közötti átjárhatóság kérdésében is előrelépett. Az Európai Unió nagyszabású, központosított informatikai rendszerei²⁵ (SIS,²⁶ ETIAS,²⁷ EES) és az ezeket felügyelő uniós ügynökség²⁸ (eu-LISA²⁹) is a biztonsági együttműködéshez és a külső határok és a migráció kezeléséhez nélkülözhetetlen információk interoperábilis megosztását és cseréjét teszik lehetővé. A Tanács áttekintette az EES³⁰ működésének megkezdésével kapcsolatban megteendő lépéseket, és a Bizottság tájékoztatást nyújtott a Bel- és Igazságügyi Tanácsban ülésező miniszterek számára a 2024. december 4-én kiadott, a határregisztrációs rendszer fokozatos elindításáról szóló javaslatáról is. Az EES az egyik olyan informatikai rendszer, amelynek elsődleges célja a bűnözés elleni küzdelem, illetve a határbiztonság megerősítése.

A személyek szabad mozgásához kötődő jogalkotási fejlemények

A magyar elnökség alatt fogadták el azt a tanácsi álláspontot, amely javaslatot tesz a Tanács rendeletére az uniós polgárok személyazonosító igazolványai és a szabad mozgás joggal élő uniós polgárok és azok családtagjai részére kiállított tartózkodási okmányok biztonságának megerősítéséről.³¹ Ennek a javaslatnak vannak előzményei, ugyanis a Parlament és a Tanács 2019. június 20-án már elfogadta az (EU) 2019/1157 rendeletet,³² amely 2021. augusztus 2-től volt hatályos. Azonban a Bíróság

²³ (EU) 2024/3212 határozat.

²⁴ (EU) 2017/2226 rendelet.

²⁵ Az eu-LISA a három központosított uniós információs rendszer, a SIS, a VIS és az Eurodac üzemeltetési igazgatását végző uniós ügynökség.

²⁶ (EU) 2018/1862 rendelet.

²⁷ (EU) 2018/1240 rendelet. Az ETIAS utasinformációs és engedélyezési rendszer is, amely a schengeni térségbe vízummentesen beutazó harmadik országbeli állampolgárok által jelentett biztonsági, migrációs és egészségügyi kockázatokat fogja ellenőrizni.

²⁸ Az ügynökségek nagyon fontos szerepet töltenek be az uniós jog végrehajtásában. Erről lásd részletesen: COMAN-KUND 2020.

²⁹ (EU) 2018/1726 rendelet.

³⁰ Az EES a rövid távú tartózkodás céljából az EU-ba utazó harmadik országbeli állampolgárok regisztrálására szolgáló automatizált informatikai rendszer.

³¹ Javaslat [COM/2024/316 final].

³² (EU) 2019/1157 rendelet.

kimondta,³³ hogy a rendeletet téves jogalapon³⁴ fogadták el, ezért az érvénytelen. A Bíróság megállapította azt is, hogy a rendelet helyes jogalapja az EUMSZ 77. cikke (3) bekezdése, amely a Tanács különleges jogalkotási eljárását, különösen pedig egyhangú határozatát írja elő. A Bíróság a megsemmisített jogforrás joghatásait az új rendelet hatálybalépéséig, de legfeljebb az ítélet kihirdetését követő év január 1-jétől számított két évet meg nem haladó, észszerű határidőig fenntartotta. E jogalkotási kötelezettség teljesítése érdekében készült el a javaslat, amelynek célja, hogy elindítsa az uniós polgárok személyazonosító igazolványai és a szabad mozgás jogával élő uniós polgárok és azok családtagjai részére kiállított tartózkodási okmányok biztonságának megerősítéséről szóló új rendeletre irányuló különleges jogalkotási eljárást.

Csak érdekességként említhető meg, hogy a magyar elnökség alatt lezárt jogalkotási dosszié alapján a Tanács 2024. december 12-én úgy határozott, hogy az uniós vízumrendeletet³⁵ módosítja, Vanuatu felveszi azon országok listájára, amelyek állampolgárainak az uniós határok átlépésekor vízummal kell rendelkezniük. A meghozott döntés előzménye, hogy Vanuatu állampolgárai 2015. május 28. óta vízummentességet élveztek, azonban az ország olyan, a Bizottság által többször kifogásolt befektetői állampolgársági programokat működtetett, amelyek azt tették lehetővé, hogy az EU-ba történő beutazáshoz vízumkötelezettség alá eső harmadik országbeli állampolgárok befektetésért cserébe vanuatuai állampolgárságot kapjanak, és így vízummentesen léphessenek be az EU területére. A Tanács döntésével az EU-ra nézve migrációs és biztonsági kockázattal járó – 2022 óta már felfüggesztett – vízummentességet vonta vissza Vanuatu vonatkozásában.

A vízumpolitikával kapcsolatosan a magyar elnökség alatt átfogó tanácsi következtetések³⁶ is születtek az EU vízumpolitikájának stratégiaibb megközelítéséről.³⁷

A szabadságon, a biztonságon és a jog érvényesülésén alapuló térség

A magyar elnökség alatt tartott Bel- és Igazságügyi Tanács ülésein olyan stratégiai iránymutatásokat³⁸ fogadtak el, amelyek a szabadságon, a biztonságon és a jog ér-

³³ C-61/22.

³⁴ Az EUMSZ 21. cikkének (2) bekezdése alapján, rendes jogalkotási eljárásban.

³⁵ Az (EU) 2018/1806 rendelet.

³⁶ Ezekben a jogilag nem kötelező dokumentumokban az EU kifejezi politikai álláspontját, kötelezettségvállalását valamely, az EU tevékenységi köréhez kapcsolódó témáról.

³⁷ Következtetések vízumpolitika [2024].

³⁸ Stratégiai iránymutatások [2024].

vényesülésén alapuló térségen belüli jogalkotási és operatív programok tervezésére vonatkoznak. Az elfogadott iránymutatások a 2024–2029-es időszakra meghatározzák az e területet érintő uniós szakpolitika irányát, és támpontul szolgálnak az uniós stratégiai menetrend e jogterületre eső végrehajtásához.

Büntető igazságügyi együttműködés

A magyar elnökség időszaka alatt lezárt jogalkotási dossziék közül kiemelendő a büntetőeljárás átadásáról szóló rendelet,³⁹ amelynek fő célkitűzése a büntetőügyekben hozott határozatok kölcsönös elismerése elvének végrehajtását célzó intézkedési program⁴⁰ szerint lehetővé tenni a büntetőeljárások más tagállamoknak történő átadását. E jogforrás elsődleges célja, hogy biztosítsa: egy adott bűncselekményre vonatkozóan az arra legmegfelelőbb helyzetben lévő tagállam folytasson le nyomozást vagy indítson büntetőeljárást. A büntetőeljárások átadásával kapcsolatos, a tagállamokra vonatkozó közös szabályok segíthetnek különösen a *ne bis in idem* elv sérelmét eredményező eljárások megelőzésében. A büntetőeljárások átadására vonatkozó közös szabályok fontosak az eredményes határokon átnyúló bűnözés elleni küzdelem folytatásához és a szervezett bűnözői csoportok által elkövetett súlyos bűncselekmények⁴¹ esetében.

Általános megközelítés készült a Tanácsban az embercsempészség elleni küzdelemről szóló irányelvtervezetről, valamint a gyermekek szexuális kizsákmányolása elleni küzdelemről szóló irányelv módosításának tervezetéről (CSAD). A Tanács ülésén részt vevő igazságügyi miniszterek kialakították álláspontjukat az Európai Parlament és a Tanács irányelvére tett javaslatról az unióba való jogellenes beutazáshoz, valamint az unión belüli jogellenes átutazáshoz és tartózkodáshoz történő segítségnyújtás megelőzésére és az ellene folytatott küzdelemre vonatkozó minimumszabályok megállapításáról, valamint a 2002/90/EK tanácsi irányelv és a 2002/946/IB tanácsi kerethatározat felváltásáról.⁴² A Bizottság 2024. február 7-én benyújtotta a Tanácsnak és az Európai Parlamentnek a gyermekek szexuális bántalmazása, szexuális kizsákmányolása és a gyermekek szexuális bántalmazását ábrázoló anyagok elleni küzdelemről, valamint a 2004/68/IB tanácsi kerethatározat felváltásáról (átdolgozás) szóló európai parlamenti és tanácsi irányelvre irányuló

³⁹ (EU) 2024/3011 rendelet.

⁴⁰ Intézkedési program [2001]. HL C 12., 2001.1.15., 10. o.

⁴¹ Ilyenek például a kábítószer-kereskedelem, a migráncsempészség, az emberkereskedelem, a tűzfegyverek tiltott kereskedelme, a környezeti bűnözés, a kiberbűnözés vagy a pénzmosás.

⁴² Javaslat – Általános megközelítés [2024].

javaslatát. A javaslat elsődlegesen azt célozza, hogy bővüljön a gyermekek szexuális bántalmazásával és szexuális kizsákmányolásával kapcsolatos bűncselekmények fogalommeghatározása (ideértve az új online eszközök által lehetővé tett vagy elősegített ilyen jellegű bűncselekményeket is) annak érdekében, hogy e bűncselekmények nyomozása és büntetőeljárás alá vonása hatékonyabb legyen, és az áldozatok fokozottabb védelemben részesüljenek.

A bűnügyi igazságügyi együttműködés területén tanácsi következtetéseket fogadtak el a határokon átnyúló környezeti bűnözés elleni küzdelemről;⁴³ a hatékony bűnüldözést szolgáló adathozzáférésről;⁴⁴ továbbá az Európai Unió és tagállamai által a terrorizmus elleni küzdelemben tett közös erőfeszítések fokozásával kapcsolatos jövőbeli prioritásokról.⁴⁵ A magyar elnökség ismertette továbbá a Tanács ülésén a kölcsönös értékelések tizedik fordulójának zárójelentését, amelynek a középpontjában az európai nyomozási határozat végrehajtása állt.

Polgári igazságügyi együttműködés

Részleges általános megközelítést fogadtak el a Tanácsban a fizetéseképtelenségi jog egyes vonatkozásainak harmonizálásáról (*insolvency*) szóló irányelvtervezettel kapcsolatban.⁴⁶ A fizetéseképtelenségi jog egyes vonatkozásainak harmonizálásáról szóló irányelvre vonatkozó javaslat legfontosabb elemeiről való megállapodás egy új szemléletmód kialakításának első lépése. A javaslat része egy átfogóan új elképzelésnek, a tőkepiaci unióra vonatkozó 2020. évi cselekvési tervnek. A javaslat a fizetéseképtelenségi eljárások célzott harmonizálása útján azt kívánja támogatni, hogy az egységes belső piacon hatékonyabban valósulhassanak meg a határokon átnyúló beruházások. Ennek érdekében tartalmaz a fizetéseképtelenségi eljárások hatékonyságát célzó intézkedéseket. A hitelezői bizalom megteremtése érdekében a javaslat garanciákat fogalmaz meg arra vonatkozóan, hogy fizetéseképtelenségi eljárások során a hitelezők érdekei hatékonyan érvényesüljenek, a befektetett pénzük a lehető legnagyobb mértékben kerülhessen vissza hozzájuk, továbbá a felszámolási eljárás végén megtérülő vagyont kiszámíthatóbb és méltányosabb módon osszák fel a hitelezők között. A javaslat és az általános megközelítés is annak a versenyképesség növelését célzó jogalkotási gondolkodásnak a része, amely a polgári

⁴³ Következtetések környezeti bűnözés [2024].

⁴⁴ Következtetések adathozzáférésről [2024].

⁴⁵ Következtetések prioritásokról [2024].

⁴⁶ Irányelvtervezet [2024].

igazságszolgáltatáson keresztül is az Európai Unió és tagállamai versenyképességének előmozdítását célozza.

A Tanács következtetéseket fogadott el a mesterséges intelligencia igazságszolgáltatás területén történő alkalmazásáról,⁴⁷ továbbá tárgyalt téma volt az igazságszolgáltatáshoz való jognak a jogállamiság és a versenyképesség összefüggésében való érvényesülése is.

Belbiztonság, polgári védelem

A belbiztonság és polgári védelem területén tanácsi következtetéseket fogadtak el az EU árvizekkel szembeni ellenálló képességének átfogó fejlesztésére.

Rendőrségi együttműködés

A rendőrségi együttműködés területén tanácsi következtetések születtek a nagy nemzetközi labdarúgó tornákat rendező európai államok számára készült, a nemzetközi rendőrségi együttműködésnek a vendéglátó állam tornákkal kapcsolatos rendőrségi tervezésébe és műveleteibe történő beágyazására vonatkozó, ajánlott bevált gyakorlatokat tartalmazó kézikönyvről.⁴⁸

ÖSSZEGZÉS

A bel- és igazságügyi együttműködés – annak ellenére, hogy nem volt kiemelt prioritása a magyar elnökségi programnak – sikeresen teljesített, az elfogadott jogforrások, jogalkotási kezdeményezések, azokra adott általános megközelítések, valamint a jogi kötőerővel ugyan nem, de jelentősebb politikai súllyal rendelkező következtetések száma és a témák sokszínűsége mutatja e terület fontosságát.

⁴⁷ Következtetések AI [2024].

⁴⁸ Következtetések kézikönyv [2024].

FELHASZNÁLT IRODALOM

- BOGENSBERGER, Wolfgang (2019): Judicial Cooperation in Criminal Matters. In KELLERBAUER, Manuel – KLAMERT, Marcus – TOMKIN, Jonathan (szerk.): *The EU Treaties and the Charter of Fundamental Rights: A Commentary*. New York: Oxford Academic, 870–874. Online: <https://doi.org/10.1093/oso/9780198759393.003.171>
- COMAN-KUND, Florin (2020): *European Union Agencies as Global Actors: A Legal Study of the European Aviation Safety Agency, Frontex and Europol*. New York: Routledge.
- FARKAS Ákos (2001): *Büntetőjogi együttműködés az Európai Unióban*. Budapest: Osiris.
- FAZEKAS Judit (2012): Bel- és igazságügyi együttműködés az Európai Unióban a Hágai Programtól a Stockholmi Programig. In VÓKÓ György (szerk.): *Kriminológiai tanulmányok*. Budapest: Országos Kriminológiai Intézet, 26–48.
- FERNÁNDEZ-ROJO, David (2021): *EU Migration Agencies – The Operation and Cooperation of FRONTEX, EASO and EUROPOL*. Cheltenham: Elgar.
- FLETCHER, Maria – HERLIN-KARNELL, Ester – MATERA, Claudio (2016): *The European Union as an Area of Freedom, Security and Justice*. London: Routledge. Online: <https://doi.org/10.4324/9781315738284>
- GOMBOS Katalin (2014): *A jog érvényesülésének térsége az Európai Unióban*. Budapest: CompLex Wolters Kluwer.
- GOMBOS Katalin (2020): *A jog érvényesülésének térsége. Az Európai Unió nemzetközi magánjogi szabályainak XXI. századi kihívásai*. Budapest: Wolters Kluwer.
- GOMBOS Katalin (2021): A polgári eljárásjogi területen folytatott igazságügyi együttműködés kezdetei az Európai Unióban. In GELENCSEÉR Dániel – SELNICEAN László (szerk.): *Uniók polgári eljárásjogi vívmányok a társadalmi fenntarthatóság szolgálatában*. Budapest: Ludovika Egyetemi Kiadó, 13–25.
- HANKISS Ágnes (2012): A stockholmi program négy pillére, a terrorellenes küzdelemben végbemenő folyamatok a lisszaboni szerződés után az EU-ban. *Magyar Rendészet*, 12 (Különszám), 58–63.
- HEGYALJAI Máttyás (2016): A migráció magyar és EU szemmel. *Pécsi Határőr Tudományos Közlemények*, (17), 101–114.
- HEGYALJAI Máttyás (2023): Migráció az uniós elnökségi trió prioritásai tükrében. *Pécsi Határőr Tudományos Közlemények*, (25), 213–218.
- HOLZHACKER, Ronald L. – LUIF, Paul (2014): Introduction: Freedom, Security and Justice After Lisbon. In HOLZHACKER, Ronald L. – LUIF, Paul (szerk.): *Freedom, Security and Justice in the European Union – Internal and External Dimensions of Increased Cooperation after the Lisbon Treaty*. New York: Springer, 1–11. Online: <https://doi.org/10.1007/978-1-4614-7879-9>
- IGLESIAS SÁNCHEZ, Sara – GONZÁLEZ PASCUAL, Maribel (2021): Judicial Cooperation in Criminal Matters and Police Cooperation. In IGLESIAS SÁNCHEZ, Sara – GONZÁLEZ PASCUAL, Maribel (szerk.): *Fundamental Rights in the EU Area of Freedom, Security and Justice*. Cambridge: Cambridge University Press, 251–370. Online: <https://doi.org/10.1017/9781108769006>
- TÁRNOK Balázs (2020): A Bizottság bemutatta a migrációs paktum új tervezetét – továbbra is a migráció menedzselése, és nem annak megállítására a cél. *Európa Stratégia Kutatóintézet*, 2020. szeptember 25. Online: <https://eustrat.uni-nke.hu/hirek/2020/09/25/a-bizottsag-bemutatta-a-migracios-paktum-uj-tervezetet-tovabbra-is-a-migracio-menedzselese-es-nem-annak-megallitasa-a-cel>
- WALKER, Neil (2004): *Europe's Area of Freedom, Security, and Justice*. Oxford: Oxford University Press.

Egyéb források

- [(EU) 2017/2226 rendelet]: Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2017/2226 rendelete (2017. november 30.) a tagállamok külső határait átlépő harmadik országbeli állampolgárok belépésére és kilépésére, valamint beléptetésének megtagadására vonatkozó adatok rögzítésére szolgáló határregisztrációs rendszer (EES) létrehozásáról és az EES-hez való bűnüldözési célú hozzáférés feltételeinek meghatározásáról, valamint a Schengeni Megállapodás végrehajtásáról szóló egyezmény, a 767/2008/EK rendelet és az 1077/2011/EU rendelet módosításáról. HL L 327., 2017. december 9., 20–82.
- [(EU) 2017/458 rendelet]: Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2017/458 rendelete (2017. március 15.) a személyek határátlépésére irányadó szabályok uniós kódexéről (Schengeni határellenőrzési kódex) szóló (EU) 2016/399 európai parlamenti és tanácsi rendeletnek (2016. március 9.) (HL L 77., 2016.3.23., 1. o.) a külső határokon a releváns adatbázisok lekérdezésével végzett ellenőrzések megerősítése tekintetében történő módosításáról. HL L 74., 2017. március 18., 1–7.
- [(EU) 2018/1240 rendelet]: Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2018/1240 rendelete (2018. szeptember 12.) az Európai Utasinformációs és Engedélyezési Rendszer (ETIAS) létrehozásáról, valamint az 1077/2011/EU rendelet, az 515/2014/EU rendelet, az (EU) 2016/399 rendelet, az (EU) 2016/1624 rendelet és az (EU) 2017/2226 rendelet módosításáról. HL L 236., 2018. szeptember 19., 1–71.
- [(EU) 2018/1726 rendelet]: Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2018/1726 rendelete (2018. november 14.) a szabadságon, a biztonságon és a jog érvényesülésén alapuló térség nagyméretű IT-rendszereinek üzemeltetési igazgatását végző európai uniós ügynökségről (eu-LISA), az 1987/2006/EK rendelet és a 2007/533/IB tanácsi határozat módosításáról, valamint az 1077/2011/EU rendelet hatályon kívül helyezéséről. HL L 295., 2018. november 21., 99–137.
- [(EU) 2018/1806 rendelet]: Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2018/1806 rendelete (2018. november 14.) a külső határok átlépésekor vízumkötelezettség alá eső, illetve az e kötelezettség alól mentes harmadik országbeli állampolgárok országainak felsorolásáról (kodifikált szöveg). HL L 303., 2018. november 28., 39–58.
- [(EU) 2018/1862 rendelet]: Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2018/1862 rendelete (2018. november 28.) a rendőrségi együttműködés és a büntetőügyekben folytatott igazságügyi együttműködés terén a Schengeni Információs Rendszer (SIS) létrehozásáról, működéséről és használatáról, a 2007/533/IB tanácsi határozat módosításáról és hatályon kívül helyezéséről, valamint az 1986/2006/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet és a 2010/261/EU bizottsági határozat hatályon kívül helyezéséről. HL L 312., 2018. december 7., 56–106.
- [(EU) 2019/1157 rendelet]: Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2019/1157 rendelete (2019. június 20.) az uniós polgárok személyazonosító igazolványai és a szabad mozgás jogával élő uniós polgárok és azok családtagjai részére kiállított tartózkodási okmányok biztonságának megerősítéséről. HL L 188., 2019. július 12., 67.
- [(EU) 2024/3011 rendelet]: Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2024/3011 rendelete (2024. november 27.) a büntetőeljárás átadásáról. HL L 2024/3011, 2024. december 18.
- [(EU) 2024/210 határozat]: A Tanács (EU) 2024/210 határozata (2023. december 30.) a schengeni vívmányok rendelkezéseinek a Bolgár Köztársaság és Románia általi teljes körű alkalmazásáról. HL L 2024/210., 2024. január 4.

- [(EU) 2024/3212 határozat]: A Tanács (EU) 2024/3212 határozata (2024. december 12.) a Bolgár Köztársasággal és Romániával közös és a közöttük lévő belső szárazföldi határokon a személyellenőrzés megszüntetése időpontjának a meghatározásáról. HL L 2024/3212., 2024. december 23.
- [Csatlakozási okmány]: A Bolgár Köztársaság és Románia csatlakozásának feltételeiről szóló 2005. évi okmány. HL L 157., 2005. június 21.
- [Javaslat]: Javaslat – A Tanács rendelete az uniós polgárok személyazonosító igazolványai és a szabad mozgás jogával élő uniós polgárok és azok családtagjai részére kiállított tartózkodási okmányok biztonságának megerősítéséről. COM/2024/316 final. Online: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=CELEX%3A52024PC0316>
- A Bíróság 2024. március 21-i ítélete, Landeshauptstadt Wiesbaden, C-61/22., ECLI:EU:C:2024:251 [C-61/22.].
- Európai Tanács [é. n.]: A 2019–2024-es időszakra szóló új stratégiai menetrend. Online: <https://www.consilium.europa.eu/media/39917/a-new-strategic-agenda-2019-2024-hu.pdf>
- Intézkedési program [2001]: Programme of Measures to Implement the Principle of Mutual Recognition of Decisions in Criminal Matters. HL C 12., 2001. január 15., 10–22.
- Irányelvtervezet [2024]: Irányelvtervezet a fizetéseképtelenségi jog egyes vonatkozásainak harmonizálásáról (insolvency), részleges általános megközelítés. Online: <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-16283-2024-INIT/en/pdf>
- Javaslat – Általános megközelítés [2024]: Javaslat – Az Európai Parlament és a Tanács irányelve az Unióba való jogellenes beutazáshoz, valamint az Unión belüli jogellenes átutazáshoz és tartózkodáshoz történő segítségnyújtás megelőzésére és az ellene folytatott küzdelemre vonatkozó minimumszabályok megállapításáról, valamint a 2002/90/EK tanácsi irányelv és a 2002/946 IB tanácsi kerethatározat felváltásáról – Általános megközelítés. Online: <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-15916-2024-REV-1/hu/pdf>
- Következtetések adathozzáféréseiről [2024]: A Tanács következtetései a hatékony bűnüldözést szolgáló adathozzáféréseiről (2024. december 12.). Online: <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-16448-2024-INIT/hu/pdf>
- Következtetések AI [2024]: Tanácsi következtetések a mesterséges intelligencia igazságszolgáltatás területén történő alkalmazásáról. Online: <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-16933-2024-INIT/en/pdf>
- Következtetések kézikönyv [2024]: A Tanács következtetései a nagy nemzetközi labdarúgótornákat rendező európai államok számára készült, a nemzetközi rendőrségi együttműködésnek a vendéglátó állam tornákkal kapcsolatos rendőrségi tervezésébe és műveleteibe történő beágyazására vonatkozó, ajánlott bevált gyakorlatokat tartalmazó kézikönyvről (2024. december 12.). Online: <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-16754-2024-INIT/hu/pdf>
- Következtetések környezeti bűnözés [2024]: Tanácsi következtetések a határokon átnyúló környezeti bűnözés elleni küzdelemről. Online: <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-14182-2024-INIT/en/pdf>
- Következtetések prioritásokról [2024]: A Tanács következtetései az Európai Unió és tagállamai által a terrorizmus elleni küzdelemben tett közös erőfeszítések fokozásával kapcsolatos jövőbeli prioritásokról (2024. december 12.). Online: <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-16820-2024-INIT/hu/pdf>

- Következtetések vízümpolitika [2024]: Tanácsi következtetések az EU vízümpolitikájának stratégiaibb megközelítéséről. Online: <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-16801-2024-INIT/hu/pdf>
- Stratégiai iránymutatások [2024]: A szabadságon, a biztonságon és a jog érvényesülésén alapuló térségen belüli jogalkotási és operatív tervezésre vonatkozó új stratégiai iránymutatások. Online: <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-16343-2024-INIT/hu/pdf>
- Trió program [2023]: Taking forward the Strategic Agenda 18-month Programme of the Council (1 July 2023 - 31 December 2024). Online: <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-10597-2023-INIT/en/pdf>